

UDKAST

Kommissorie for Handletanken for lokalt demokrati

1. Baggrund

Byrådet i Aarhus besluttede den 24. april 2019 at nedsætte en Handletank for lokalt demokrati. Formålet med handletanken er at invitere relevante aktører til at arbejde sammen om, hvordan vores lokale demokrati kan opretholdes og styrkes. I samarbejde med relevante eksterne samarbejdspartnere italesætter og diskuterer Handletanken demokratiets udfordringer og på den baggrund udarbejdes et idekatalog med ideer til hvordan lokaldemokratiet kan styrkes samt konkrete anbefalinger til Byrådet. Af udvalgserklæringen fra kulturudvalget den 10. april 2019 fremgår det, at udvalget ønsker, at der sættes fokus på især fire temaer:

- Demokratiet i en digital verden
- Demokratiet og de folkeoplysende foreninger
- Demokratiet og samspillet mellem borgere og kommune
- Demokratiet og minoritetsgrupper

Parallelt med Handletankens arbejde igangsættes et DemokratiLab, som gennem forskellige events med borgerne sætter lys på de relevante problemstillinger. Arbejdet i DemokratiLab skal generere viden og erfaring som Handletanken kan bruge til at udarbejde idekataloget og anbefalingerne. Derfor vil Handletankens medlemmer blive opfordret til at iværksætte, og engagere sig i, aktiviteterne i DemokratiLab, hvor det er relevant.

2. Udfordring og opgave

I Danmark har vi et stærkt demokratisk fundament både nationalt og lokalt. Vi har et af verdens mest velfungerende demokratier, og demokratiet er den grundsten, som hele vores samfund bygger på. I foråret 2019 målte Europabarometeret den højeste grad af tilfredshed nogensinde med demokratiet i Danmark og Europa. Ikke desto mindre ser vi overalt i verden, at demokratiet de seneste år er kommet under pres. Store folkelige protester er opstået i Mellemøsten, Latinamerika, Asien, og også i Europa. I Danmark har der været en tiltagende debat om demokratiets tilstand og borgernes manglende tiltro til politikere. Derfor må vi ikke tage vores stærke demokrati for givet. Vi skal værne om det og løbende forsøge at udvikle og styrke det. Især seks hovedudfordringer giver anledning til en indsats for at styrke lokaldemokrati.

- Tilliden til politikere, embedsmænd og journalister er på et lavt niveau. Mediernes og politikernes store fokus på konflikt giver et unuanceret billede af politik. Mange borgere oplever politikere som opportuniste, der kaster med mudder, laver spin og taler uden om og som nogle gange er mere optagede af kampen end af at løse samfundets problemer.

- Skellet mellem borgernes virkelighed og den virkelighed, der opleves blandt politikere og journalister er blevet større. Det var blandt andet tydeligt ved det seneste kommunalvalg i Aarhus, hvor en del af det som politikere og journalister internt var optagede af, kun i begrænset omfang blev rejst af borgerne til f.eks. vælgermøder.
- Mediebilledet er i dag under kraftig forandring. Ikke mindst lokale medier er udfordrede på økonomi, og dermed muligheden for at lave lokal journalistik af høj kvalitet. De professionelle medier står også i forreste række i kampen mod "fake news" og misinformation, men de har svære kår, hvis de er økonomisk pressede og borgerne søger viden andre steder. Borgernes, og især de unges, medievaner er voldsomt forandrede, hvilket er med til at udfordre den demokratiske samtale. Hvordan skal der være en fælles demokratisk samtale, hvis borgerne graver sig ned i interesselunetter, hvor de dyrker netop det, der interesserer dem, mens helheden glider i baggrunden? Når mediebilledet og medievanerne forandrer sig, ændrer vilkårene for demokratiet sig. Kommunerne får et særligt problem, når de ønsker debat og dialog om kommunens udvikling og projekter.
- Det opleves, at tonen i debatten bliver stadig skarpere og mere uforsonlig, særligt på de sociale medier. Det politiske spektrum er blevet trukket ud og stadig mere ekstreme holdninger præger debatten. Vi skal være bedre til at være uenige, debatkulturen skal ændres. Alt for ofte handler uenighed om at overbevise modparten om, at man selv har ret. Men hvorfor kan vi ikke være uenige på en civiliseret måde? Den hårde tone i kommentarspor på f.eks. de sociale medier gør, at mange trækker sig fra debatten, hvilket er et sygdomstegn for vores demokrati.
- Partiernes medlemstal ligger på et meget lavt niveau. Selv om interesseorganisationer og frivillige foreninger har mange medlemmer oplever de også problemer med at tiltrække bestyrelsesmedlemmer, aktive og frivillige. Borgerne deltager gerne i tilbudende og aktiviteterne, men køen er meget kort, når der skal findes kræfter til at drive organisationer og foreninger.
- Minoritetsgrupper er en særlig demokratisk udfordring. Da tilliden til politikerne faldt 2005-2015, skete det især i de såkaldte marginaliserede grupper, dvs. borgere som er på kanten af arbejdsmarkedet og samfundet som helhed. Arbejdsløse, borgere på kontanthjælp og hjemløse er desuden grupper, som har en markant lavere valgdeltagelse end resten af befolkningen. En valgdeltagelse som er endnu lavere end unge og indvandrere/efterkommere, der ligger lavere end gennemsnitsborgeren. Det bør være et særligt indsatsområde, at få alle marginaliserede grupper mere med i demokratiet både lokalt og nationalt.

Tilsammen peger de seks udfordringer på, at tilliden til hele det demokratiske system skal styrkes. Derfor vil Aarhus Kommune sætte fokus på at styrke lokaldemokratiet og den demokratiske deltagelse bredt gennem alle kanaler som f.eks. engagement i foreninger, høringer,

deltagelse i debatten osv. Der skal arbejdes med udvikling både af de etablerede demokratiske systemer og organer, og eksperimenteres med nye måder, at inddrage borgerne på – både gennemsnitsborgeren og de marginaliserede borgere. Nedsættelsen af en Handletank for lokalt demokrati er netop et tiltag, der skal styrke lokaldemokratiet.

3. Kobling mellem Handletanken for lokalt demokrati og Demokratikommissionen

Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) nedsatte i oktober 2018 en bredt sammensat Demokratikommission, der skulle bidrage med forslag til tiltag, der kan sikre et stærkt tidssvarende demokrati i Danmark, og derigennem komme med bud på, hvordan det danske demokrati kan udvikles, så det fortsat er den bedste ramme for udviklingen af Danmark som demokratisk fællesskab og unges samfundsengagement. Den 22. januar 2020 præsenterede Demokratikommissionen sine analyser og anbefalinger. Demokratikommissionen har fokuseret på både det nationale og det lokale niveau, men analyser og anbefalinger fra kommissionen kan bruges som et fundament for Handletanken for lokalt demokratis arbejde. Det er oplagt at Handletanken i forbindelse med aktiviteterne i DemokratiLab lader sig inspirere af Demokratikommissionens anbefalinger og f.eks. igangsætter en implementering af de anbefalinger, der er relevante for Handletankens arbejde.

4. Temaer og arrangementer

Som udgangspunkt for Handletankens arbejde gennemfører Danmarks Medie og Journalisthøjskole (DMJX) en kvalitativ og kvantitativ kortlægning af borgernes syn på, og deltagelse i, det lokale demokrati. Der er en række paradokser og uklarheder i demokratiets sundhedstilstand som det vil være nyttigt at belyse. Eksempelvis er borgerne tilfredse med demokratiet og medierne, men slet ikke i samme grad med politikere og journalister. Vi bruger gerne interesseorganisationer og foreningernes tilbud, men vi er ikke så glade for at stille op som bestyrelsesmedlemmer og frivillige. Borgerne bruger meget tid på at orientere sig, men i mindre og mindre grad sker det via medierne og rettet imod det politiske system. Dette er blandt andet emner der vil blive belyst i kortlægningerne.

Sammen med betænkningen fra Demokratikommissionen lægger kortlægningerne således, en bund af viden som Handletanken kan arbejde ud fra. Arbejdet i Handletanken kan blandt andet behandle de fire temaer som kulturudvalget har ønsket at sætte fokus på: Demokratiet i en digital verden, Demokratiet og de folkeoplysende foreninger, Demokratiet og samspillet mellem borgere og kommune og Demokratiet og minoritetsgrupper.

Udover disse er der også plads til, at andre temaer kan sættes på dagsordenen, hvis Handletanken finder at andre emner er relevante, eller hvis kortlægningen og arbejdet i DemokratiLab viser sig, at der er andre emner, der optager borgerne. Det planlægges at afholde mindst fire borgerrettede aktiviteter i DemokratiLab, som kan generere viden og erfaring som Handletanken kan bruge til at udarbejde idekatalog og anbefalingerne til byrådet om, hvordan lokaldemokratiet styrkes.

5. Organisering

Handletanken for lokalt demokrati består af et antal faste medlemmer. Medlemmerne vil være eksterne aktører, som ikke er politikere. Herudover kan særlige gæster inviteres ind til handle-tankens møder, hvis der er temaer, hvor en særlig ekspertise er påkrævet. Der udpeges en for-mand for Handletanken, som skal facilitere Handletankens diskussioner. Handletankens rolle er som nævnt at diskutere lokaldemokratiets udfordringer, og på baggrund af deres diskussio-ner og aktiviteterne i DemokratiLab at udarbejde et idekatalog med ideer til hvordan lokaldemo-kratiet kan opretholdes og styrkes samt konkrete anbefalinger til byrådet. Handletankens med-lemmer vil derfor blive opfordret til at iværksætte, og engagere sig i, aktiviteterne i Demokrati-Lab, hvor det er relevant. Idekatalog og anbefalinger afleveres til rådmanden for Kultur og Bor-gerservice i sommeren 2021. Rådmanden fremsender idekatalog og anbefalinger til byrådet.

En politisk følgegruppe følger Handletankens arbejde og fungerer som bindeled mellem Hand-letanken og det politiske niveau. Formanden for den politiske følgegruppe er rådmanden for Kultur og Borgerservice. Medlemmerne er alle medlemmer af Aarhus Kommunes Kulturudvalg (for mere information om Kulturudvalget se her: aarhus.dk/demokrati/politik/politiske-ud-valg/kulturudvalget/). For at sikre koblingen mellem Handletanken og følgegruppen kan for-manden for Handletanken deltage i følgegruppens møder, hvor det er relevant. Hvis formanden for Handletanken ønsker det, kan et eller flere medlemmer af Handletanken også deltage i mø-derne alt efter hvilke emner, der er på dagsordenen.

Kultur og Borgerservice har det overordnede ansvar for aktiviteterne i DemokratiLab. DMJX bi-drager til de aktiviteter, der er relevant for deres arbejde. Da aktiviteterne i DemokratiLab skal understøtte Handletankens arbejde er det medlemmerne af Handletanken, som definerer akti-viteterne. Medlemmer af Handletanken kan, hvor der er relevant, selv iværksætte og deltage i aktiviteterne. Det forventes, at nogle aktiviteter afholdes af, eller i samarbejde med, en række partnere. Partnere kan f.eks. være virksomheder, oplysningsforbund, nævn, råd, interesseor-ganisationer og andre aktører, der har en naturlig tilknytning til temaet.

Et projektsekretariat varetager den overordnede koordinering, forbereder materiale til Handle-tanken, samler op på Handletankens møder og er tovholder for de forskellige aktiviteter i De-mokratiLab. Sekretariatet sikrer også, at der er en god sammenhæng mellem Handletankens arbejde og DemokratiLab. Projektsekretariatet består af repræsentanter fra DMJX og Kultur og Borgerservice.

6. Medlemmer af Handletanken for lokalt demokrati

- Formand: Trine Nielsen, rektor, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole
- Jan Schouby, chefredaktør, Århus Stiftstidende
- Silas Harrebye, lektor, RUC
- Niddal El-Jabri, direktør, Mino Danmark
- Niels Bjørnø, Regions- og Korshærsleder, Kirkens Korshær
- Nina Frøjk Hansen, formand Århus Ungdoms fællesråd, medlem af KFUM og KFUK's ho-vedbestyrelse

- Sten Tiedemann, rektor, Folkeuniversitetet i Aarhus
- Anne Thorø Nielsen, udviklingschef, FOF
- Jens Bundgaard, formand, Idrætssamvirket i Aarhus
- Jane Sandberg, Museumsdirektør, Enigma - Museum for post, tele & kommunikation
- Jens Mikkelt Madsen, bassist og komponist

7. Tidsplan

Projektet igangsættes i andet halvår af 2019 og løber frem til sommeren 2021. En foreløbig tidsplan for projektet ser således ud:

Dato	Handling
Efterår/vinter2019	Handletanken nedsættes
19. februar 2020	Konstituerende møde i Handletanken med deltagelse af den politiske følgegruppe
Vinter/forår 2020	DMJX udfører kvalitativ og kvantitativ kortlægning af borgernes syn på, og deltagelse i, det lokale demokrati
Vinter 2020 - forår 2021	Borgerrettede aktiviteter hvor der indsamles input til Handletankens arbejde
Vinter 2020 - forår 2021	Møder i Handletanken
Forår 2021	Anbefalinger afleveres til rådmanden for Kultur og Borgerservice